

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

ZGODOVINA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Obča zgodovina

Petek, 3. junij 2011 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Izpitna pola vsebuje 25 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli. Pri reševanju si pomagajte s slikovnim gradivom.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 2 prazni.

Prazna stran

OBRNITE LIST.

ZGODNJE VISOKE KULTURE

1. Bistvena pogoja za nastanek visokih kultur sta bila razvoj in napredek v kmetijstvu, ki je dajalo presežek v proizvodnji hrane.
Pojasnite, zakaj so se najstarejše civilizacije razvile ob velikih rekah.

(2 točki)

2. Naštejte te reke in navedite civilizacije, ki so se razvile ob njih.

(4 točke)

3. Namakanje polj so si prebivalci ob velikih rekah olajšali z gradnjo namakalnih naprav. Opišite namakalni sistem v Egiptu. Navedite dva pripomočka pri namakanju više ležečih polj.

(3 točke)

Slika 1

(Vir: Metelko, A., 1974: Zgodovina 6, str. 33. DZS. Ljubljana)

4. Nil je predstavljal vir življenja, saj brez njegovih poplav poljedelstvo ob njem ne bi bilo mogoče. Obkrožite črke pred štirimi kulturnimi rastlinami, ki so jih gojili na poljih ob Nilu.

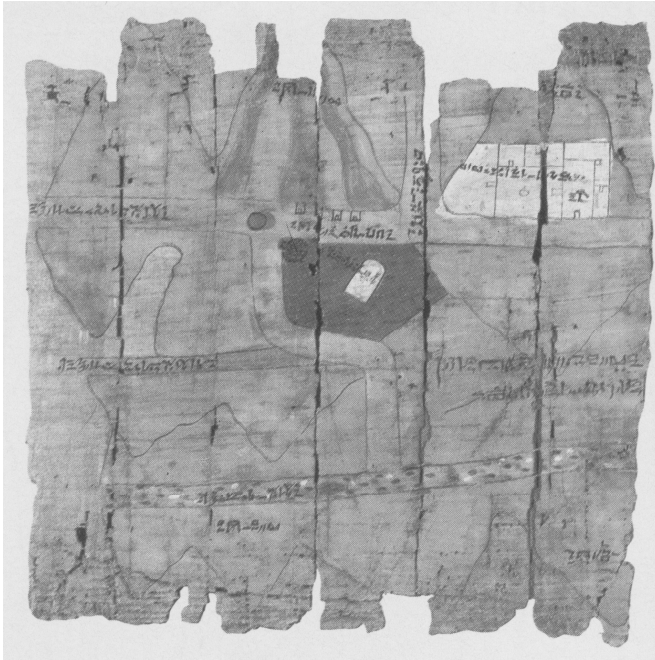
(2 točki)

- A Bombaž.
- B Pšenica.
- C Oljka.
- D Koruza.
- E Ječmen
- F Krompir.
- G Lan.
- H Oljna repica.

5. V Nilovih močvirjih so Egipčani gojili papirusov trs, ki je bil pomembna kulturna rastlina. Navedite, za kaj vse so Egipčani uporabljali papirusov trs.

(2 točki)

Slika 2

(Vir: Jean, G., 1994: *Pisava spomin človeštva*, str. 31. DZS. Ljubljana)

6. Ob vzhodnih obalah Sredozemlja so nastale mestne državice, ki jih poznamo pod skupnim imenom Fenicija. Prebivalci teh mest so se ukvarjali predvsem z obrtjo in trgovino. Navedite dve feničanski mestni državici. Pojasnite, kakšno barvo so uporabljali za tkanine, ki so bile med najbolj znanimi izdelki feničanske obrti. Pojasnite, kako so to barvo pridobivali.

(3 točke)

7. Zaradi osrednjega vodenja namakalnega poljedelstva se je razvila tudi državna organizacija v Egiptu.

V krajšem razmišljanju pojasnite način in značilnosti vladanja faraonov v Egiptu v času prvih civilizacij. Pri zapisu upoštevajte te elemente: pojasnitev izraza faraon, oblika vladavine, značilnosti te oblike vladavine ter vlogo uradništva in vojske v državni organizaciji.

(5 točk)

Faraon je bil najvišji vladar in živeč predstavnik bogov na Zemlji in imel dvojno vlogo administratorja in duhovnika. Na praktični ravni je bil odgovoren za obvladovanje Nila in za preskrbo s hrano, na duhovni ravni pa sta njegova božanska moč in povezava z bogovi zagotavljala vsako leto dobro poplavo.

(Vir: Morkot, R., 2000: Stari Egipt, str. 31. Cankarjeva založba. Ljubljana)

8. Zgodovina Egipta je obsegala kar tri države. Naštetim državam dopišite v oklepaju navedene prestolnice in vladarje (Memphis, Tebe, Keops, Ramzes II. in Sezostris III.).

(3 točke)

	Prestolnica	Vladar
STARA EGIPČANSKA DRŽAVA	_____	_____
SREDNJA EGIPČANSKA DRŽAVA	_____	_____
NOVA EGIPČANSKA DRŽAVA	_____	_____

9. V Mezopotamiji se je razvilo več civilizacij. Po začetnem razvoju tempeljskih držav je nastala prva močna centralizirana država. Navedite, kateri vladar je ustanovil to državo. Kako se je po njegovi prestolnici imenovala država?

(2 točki)

10. V 18. st. pr. Kr. je v Mezopotamiji dosegla vrh starobabilonska država pod vodstvom vladarja Hamurabija. Navedite sloje v starobabilonski družbi, ki so razvidni iz členov Hamurabijevega zakonika. Kakšne so bile kazni in katero načelo kaznovanja lahko razberemo iz posameznih členov?

(3 točke)

- Člen 1: Če je (svoboden) človek obdolžil (svobodnega) človeka in mu je očital umor, pa mu (tega) ni dokazal, bo njegov obtožitelj usmrčen.
- Člen 55: Če je človek odprl jarek za namakanje (in) je bil malomaren, tako da je povzročil, da je voda odnesla njegovega sosedo, bo odmeril (toliko) žita, kolikor (ga je pridelal) njegov sosed.
- Člen 192: Če je sin dvorjanika ... rekel očetu, ki ga je vzredil, ali materi, ki ga je vzredila: »Ti nisi moj oče«, »Ti nisi moja mati«, mu bodo odsekali njegov jezik.
- Člen 204: Če mušken udari po licu svobodnega človeka, bo plačal deset seklov srebra.
- Člen 205: Če suženj (svobodnega) človeka udari po licu sina (svobodnega) človeka, (mu) bodo odrezali njegovo uho.

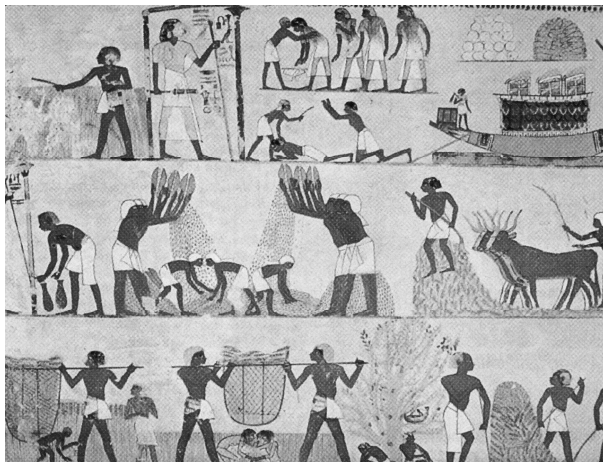
(Vir: Jernejčič, A. R., 2000: Zgodovina na maturi, str. 10, 11 in 12. DZS. Ljubljana)

11. V 2. tisočletju pr. Kr. so se s sosednjih puščavskih območij v južni del dežele Kanaan priselila ljudstva iz stepe.
Obkrožite dve pravilni trditvi, povezani z izraelsko državo.
- (2 točki)
- A Izraelsko kraljestvo je doživelo višek v času kralja Davida.
B Kralj Salomon je na griču Sion zgradil tempelj, posvečen edinemu bogu Jahveju.
C Po smrti kralja Salomona je kraljestvo razpadlo na kraljestvo Jeruzalem na jugu in kraljestvo Samarija na severu.
D Babilonski kralj Nebukadnezar je osvojil Jeruzalem in odpeljal prebivalce v suženjstvo.
12. Staroegipčanska družba je bila urejena hierarhično. Sestavljali so jo plemstvo, meščanstvo, kmetje in sužnji.
Pojasnite značilnosti kmetov in sužnjev v egiptovski družbi.

(2 točki)

Slika 3

(Vir: Berzelak, S., 2002: Stare dobe, str. 43. Modrijan. Ljubljana)

13. Okoli 1400 pr. Kr. so se v Indijo priselili indoevropski arijci in pokorili staroselske Dravide. Zaradi stalnih bojov med arijci samimi in pokorjenimi dravidskimi domačini se je družba razslojila v štiri kaste.
Pojasnite, kaj je kasta in kaj je inkarnacija.
Kako imenujemo to vero?

(3 točke)

14. Med največje dosežke starih civilizacij sodi izum pisave.
Povežite pisavo s civilizacijo, v kateri je nastala, tako da črko pred civilizacijo prenesete v desni stolpec k pisavi.

(3 točke)

A Egipčanska civilizacija	_____ klinopis
B Sumerska civilizacija	_____ hieroglifi
C Indijska civilizacija	_____ demotična pisava
	_____ devangari
	_____ brahmi
	_____ piktografska pisava

15. Feničani so okoli leta 1000 razvili novo pisavo, ki so jo posredovali preostalemu svetu. Navedite, kako se je ta pisava imenovala in v čem se bistveno loči od prejšnjih pisav. Pojasnite, kako se loči od kasnejše grške pisave.

(3 točke)

Slika 4

Feničanska pisava			
Feničansko	Glasovna vrednost	Feničansko	Glasovna vrednost
	b		m
	g		n
	d		w
	h		j

(Vir: Kronika človeštva, str. 67. Mladinska knjiga, Ljubljana, 1997)

16. Klinopisno in hieroglifno pisavo so razvozlati v začetku 19. stoletja. Obkrožite črko pred znanstvenikom, ki je razvozlat klinopisno pisavo.

(1 točka)

- A Georg Friedrich Grotefend.
- B Jean-François Champollion.
- C Flinders Petrie.

17. Med najpomembnejšimi pridobitvami prvih civilizacij je tudi razvoj zametkov prvih znanosti. Pojasnite en razlog, zaradi katerega se je začela razvijati matematika. Razložite razliko med matematičnim sistemom v Mezopotamiji in Egiptu.

(2 točki)

18. Prve civilizacije so z opazovanjem gibanja nebesnih teles in pojavov sestavile tudi prve koledarje. Pojasnite, kakšen koledar so uporabljali v Mezopotamiji in kakšnega v Egiptu. Pojasnite temeljno razliko med astronomijo in astrologijo.

(3 točke)

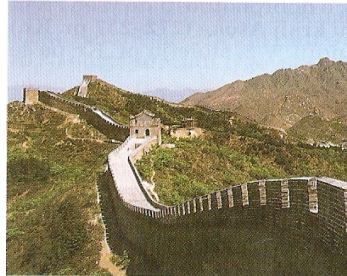
19. Med največkratnejše pridobitve prvih civilizacij sodi tudi arhitektura. Gradili so monumentalne stavbe, katerih gradnja še vedno ni v celoti pojasnjena. Spodnjim gradbenim dosežkom pripišite ime in civilizacijo, ki jo je zgradila.

(3 točke)

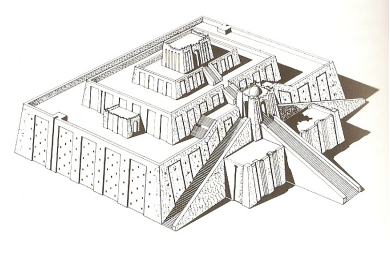
Slika 5

Slika 6

Slika 7

(Vir: Brodnik, V., 1997: Zgodovina 1, str. 73, 70 in 74. DZS. Ljubljana)

---

20. V zakladnico človeške zgodovine so številne iznajdbe (odkritja) prispevali tudi Kitajci. Navedite dve.

(1 točka)

21. Z razvojem državne organizacije se je začela razvijati tudi pisana zakonodaja. Poleg Hamurabijevega zakonika so nastali še drugi. Navedite še dva zakonika.

(1 točka)

22. Razvoj pisave je omogočil tudi začetke književnosti. Povežite najpomembnejša dela stare civilizacije z ljudstvi, ki so jih ustvarila.

(2 točki)

A Ep o Gilgamešu	_____	Indijci
B Stara zaveza	_____	Egipčani
C Himna sončnemu božanstvu	_____	Hebrejci
D Mahabharata	_____	Babilonci

23. Celotno življenje ljudi v času prvih civilizacij je bilo prežeto z vero. Večinoma so verovali v več bogov, nekatera ljudstva so razvila tudi verovanje v enega boga. Navedite ljudstvo, ki je imelo monoteistično verovanje.

(1 točka)

24. Egipčani so trupla umrlih balzamirali ali mumificirali. To njihovo ravnanje je vplivalo tudi na razvoj medicine.

Pojasnite razlog za takšno ravnanje.

Kdo je bil najbolj znan egipčanski zdravnik?

(2 točki)

Slika 8

Anubis preparira mumijo. Stenska slikarija v Senepsemovem grobu v Tebah. Anubis je veljal za vélikega boga umrlih, dokler ga ni spodrinil Oziris, ki ga je bil Anubis balzamiral.

(Vir: Zgodovina v slikah 1, str. 351. DZS. Ljubljana, 1975)

25. V 6. st. pr. Kr. se je v Indiji razvila nova vera in filozofija, ki jo imenujemo budizem. Pojasnite temeljno vsebino nauka, ki ga je razlagal Buda.

(2 točki)

Vse življenje je trpljenje; vse trpljenje izvira iz poželenja, iz »žeje«. Zatrete to poželenje pomeni zatrete trpljenje, pretrgati verigo ponovnih rojstev: pot do tega osvobojenja je sveta osmera pot, ki pomeni pravo spoznanje, pravo mišljenje, pravo govorjenje, pravo obnašanje, pravo zaposlitev, pravo prizadevanje, pravo razsodnost, pravo zbranost.

(Vir: Brodnik, V., 1997: Zgodovina 1, str. 69. DZS. Ljubljana)

Prazna stran